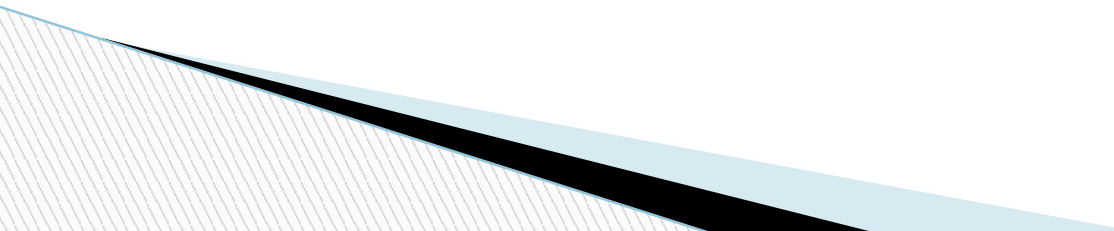

Лекція 4. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ МАЙНА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

План

1. Поняття правового режиму майна .
  2. Поняття та склад майна суб'єкта господарювання.
  3. Право власності та інші речові права.
  4. Корпоративні права в господарській діяльності.
-

1. Поняття правового режиму майна

Елементи правового режиму майна

- Правовий режим майна
  - Склад (структура) майна
    - Порядок використання майна

- Порядок придбання і вибуття майна
  - Порядок звернення стягнення на майно

Основи правового режиму майна (ст.133 ГКУ):

- **Право власності**
  - **Право господарського відання**
  - **Право оперативного управління**
  - **Право володіння**
  - **Право користування**
  - **Інші зобов'язальні права, встановлені договором з власником**
-

Зобов'язальні основи правового режиму майна:

- **Право оренди майна**
- **Право оренди цілісного майнового комплексу державного (комунального) підприємства**
- **Право лізингового володіння та користування**

2. Поняття та склад майна суб'єкта господарювання

Майно суб'єкта господарювання – це сукупність речей та інших цінностей (включаючи нематеріальні активи), які мають вартісне визначення, виробляються чи використовуються у діяльності суб'єктів господарювання та відображаються в їх балансі або враховуються в інших передбачених законом формах обліку майна цих суб'єктів (ст.139 ГКУ).

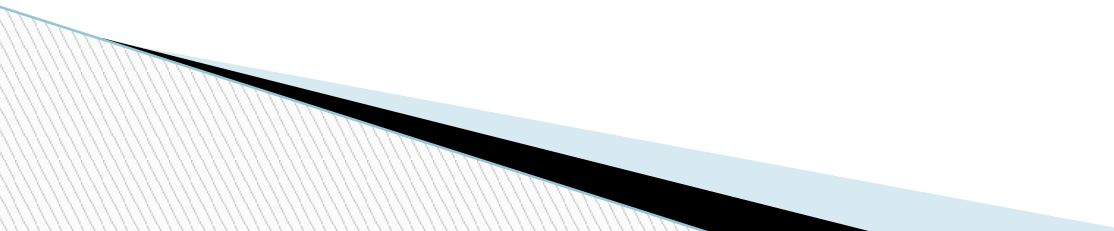
Річ – це предмет матеріального світу, щодо якого можуть виникати цивільні права і обов'язки (ст. 179 ЦКУ).

Господарсько-правові ознаки майна:

- має вартісне визначення;
- виробляється чи використовується у діяльності суб'єктів господарювання;
- відображається в балансі цих суб'єктів або враховувалися в інших встановлених законом формах обліку майна цих суб'єктів

Склад майна суб'єкта господарювання:

- Цінні папери
  - Основні засоби
  - Оборотні засоби
  - Кошти
  - Товари
-

- ▣ **Основними фондами** виробничого і невиробничого призначення є будинки, споруди, машини та устаткування, обладнання, інструмент, виробничий інвентар і приладдя, господарський інвентар та інше майно тривалого використання, що віднесено законодавством до основних фондів.
- ▣ **Оборотними засобами** є сировина, паливо, матеріали, малоцінні предмети та предмети, що швидко зношуються, інше майно виробничого і невиробничого призначення, що віднесено законодавством до оборотних засобів.
- ▣ **Коштами** у складі майна суб'єктів господарювання є гроші у національній та іноземній валюті, призначені для здійснення товарних відносин цих суб'єктів з іншими суб'єктами, а також фінансових відносин відповідно до законодавства.
- ▣ **Товарами** у складі майна суб'єктів господарювання визнаються вироблена продукція (товарні запаси), виконані роботи та послуги.

Джерела формування майна суб'єктів господарювання:

- грошові та матеріальні внески засновників;
- доходи від реалізації продукції (робіт, послуг);
- доходи від цінних паперів;
- капітальні вкладення і дотації з бюджетів;
- надходження від продажу (здачі в оренду) майнових об'єктів (комплексів), що належать їм, придбання майна інших суб'єктів;
- кредити банків та інших кредиторів;
- безоплатні та благодійні внески, пожертвування організацій і громадян;
- інші джерела, не заборонені законом.

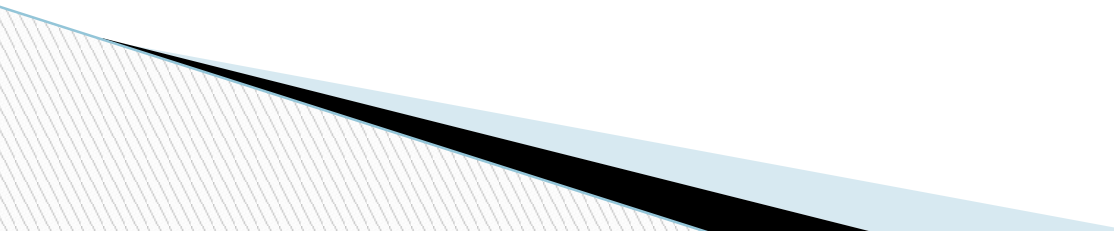
3. Право власності та інші речові права

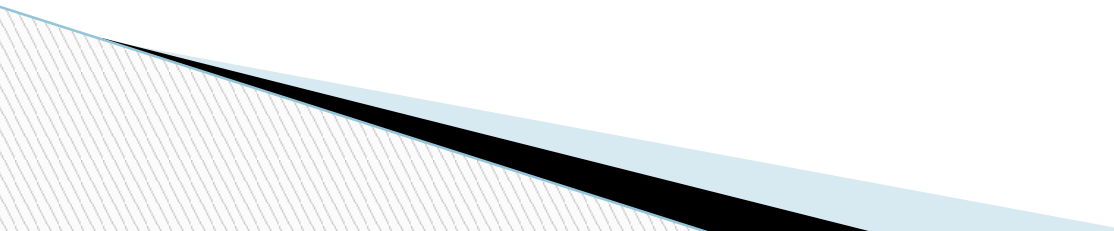

Право власності в об'єктивному розумінні – це сукупність зазначених правових норм, що регулюють відносини власності.

Право власності в суб'єктивному розумінні – це сукупність повноважень (прав) власника щодо володіння, користування і розпорядження належним йому майном при здійсненні господарської діяльності.

Зміст права власності

- Володіння
  - Користування
  - Розпорядження
-

- ▣ **Володіння** — це закріплення матеріальних благ за конкретними власниками — індивідами і колективами, фактичне утримання речі у сфері господарювання цих осіб.
  - ▣ **Користування** — це вилучення з речей їхніх корисних властивостей, які дають можливість задовольнити відповідні потреби індивіда чи колективу.
  - ▣ **Розпорядження** — це визначення власником юридичної або фактичної долі речі.
-

Право господарського відання є речовим правом суб'єкта підприємництва, який володіє, користується і розпоряджається майном, закріпленим за ним власником (уповноваженим ним органом), з обмеженням правомочності розпорядження щодо окремих видів майна за згодою власника у випадках, передбачених цим Кодексом та іншими законами.

Власник майна, закріпленого на праві господарського відання за суб'єктом підприємництва, здійснює контроль за використанням та збереженням належного йому майна безпосередньо або через уповноважений ним орган, не втручаючись в оперативно-господарську діяльність підприємства.

Право оперативного управління є речовим право суб'єкта господарювання, який володіє, користується і розпоряджається майном, закріпленим за ним власником (уповноваженим ним органом) для здійснення некомерційної господарської діяльності, у межах, встановлених цим Кодексом та іншими законами, а також власником майна (уповноваженим ним органом).

Власник майна, закріпленого на праві оперативного управління за суб'єктом господарювання, здійснює контроль за використанням і збереженням переданого в оперативне управління майна безпосередньо або через уповноважений ним орган і має право вилучати у суб'єкта господарювання надлишкове майно, а також майно, що не використовується, та майно, що використовується ним не за призначенням.

Порівняльна характеристика права господарського відання та права оперативного управління

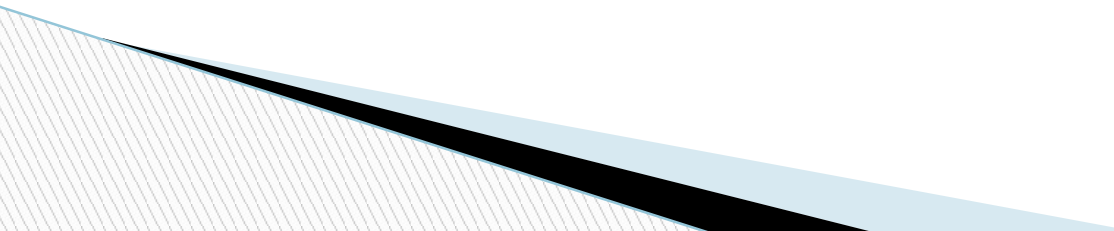
	Право господарського відання	Право оперативного управління
Мета використання	Отримання прибутку	Некомерційна господарська діяльність
Фінансування діяльності суб'єкта господарювання	Здійснюється на основі самофінансування та має комерційний ризик	Фінансується за рахунок коштів державного бюджету
Вилучення майна та коштів органом управління	Не допускається	Допускається

4. Корпоративні права в господарській діяльності

Корпоративні права - це права особи, частка якої визначається у статутному капіталі (майні) господарської організації, що включають правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання певної частки прибутку (дивідендів) даної організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом та статутними документами.

Структура корпоративних прав

- **Корпоративні права**
    - **Право на участь в управління господарською організацією**
    - **Право на отримання частки прибутку (дивідендів)**
    - **Право на отримання частки активів у разі ліквідації**
-

Юридична природа корпоративних прав

- Власник корпоративних прав
  - не вважається суб'єктом підприємництва
- Суб'єкт господарювання
  - здійснює підприємницьку діяльність

Правовий режим корпоративних прав

- Корпоративні права

- Приватні

- ГКУ,
Закони України:
«Про акціонерне товариство»;
«Про цінні папери та фондовий ринок»

- Державні

- ГКУ,
Закон України «Про управління об'єктами державної власності»

■ **Управління державними корпоративними правами**

■ **безпосередньо органом державної влади**

- якщо 100 % акцій належать державі;
- якщо суб'єкт господарювання одержує фінансування з державного бюджету;
- якщо конкурс з призначення уповноваженої особи не відбувся.

■ **уповноваженою фізичною чи юридичною особою**

- порядок проведення конкурсу з призначення уповноваженої особи визначається Постановою Кабінету Міністрів України № 791 від 15.05.2000 р. «Про управління корпоративними правами держави»

Механізм управління державними корпоративними правами

